

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 7 aug. 1914 kl. 12 m.

*Sammanatta lag- och jordbruksutskottets utlåtande i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om före-
kommande och släckning av skogseld.*

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar greve Lagerbjelke, Gezelius, Fahlén, Hult, Ingeström, friherre Silfverschiöld, Pettersson i Södertälje, * Olsson i Broberg, Lundström i Långnäs och Larsson i Bondarfve.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Sammanatta lag- och jordbruksutskottet har till förberedande behandling förehaft en den 12 juni 1914 dagteknad proposition, nr 123, däri Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld.

Vid föredragning den 28 februari 1914 inför Kungl. Maj:t i statsrådet av nu förevarande ärende anförde föredragande departementschefen, efter att hava erinrat om den förödelse, som skogseldar årligen åstadkomme å skogarna i riket, bland annat följande:

*Utskottets
yttrande.*

»Gällande bestämmelser rörande förekommande och släckning av skogseld återfinnas i 15 kap. byggningsbalken. I 19 kap. 3, 5 och 22 §§ strafflagen stadgas straff för uppsåtligt sättande av eld å annans skog, för försök till dylikt brott samt för vållande till eldskada å annans skog. 1805 års skogsordning, § 61, innehåller bestämmelse om belöning under vissa villkor åt upptäckare av upphovsmannen till skogseld. Slutligen

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 9 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1).

föreskriver instruktionen för skogsstaten den 23 december 1909, § 44, skyldighet för vederbörande jägmästare och bevakare att efter erhållen kännedom om eld å allmän skog ofördröjligen begiva sig till brandstället, där jägmästaren skall föra befälet över släckningsmanskapet.

Byggningsbalkens bestämmelser om skogseld hava länge ansetts otillfredsställande; och vill jag till en början giva en kortfattad framställning av gjorda förslag till ändringar i dessa bestämmelser.

1870 års kommittéförelägg till åstadskommande av förbättrad skogshushållning i Norrland innehöll under »allmänna föreskrifter till förekommande av skogsförödelse» förbud att ute å mark, för vad ändamål det än kunde vara, upptända eld utan att åtgärder till förekommande av eldens spridning blivit vidtagna genom grävning omkring stället, det närliggande områdets rensning från brännbara ämnen, eldstads inrättande eller annorledes, och skulle den, som tänt elden, ej få bortgå därifrån, innan densamma blivit släckt. Vidare hade förslaget ganska detaljerade föreskrifter angående skyldigheten att delta i släckning av skogseld, om sättet för släckningsmanskapets sammankallande och om befälsrätten vid brandstället. Detta förslag föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vid såväl 1874 som 1879 års riksdag väcktes motioner, åsyftande bland annat skärpta straffbestämmelser för orsakande av skogseld och för underlåtenhet att delta i släckning av sådan eld, men icke någon av motionerna vann riksdagens bifall.

1883 erhöll domänstyrelsen nådigt uppdrag att avgiva utlåtande, huruvida och på vad sätt lagstiftningen kunde anses böra ingripa i syfte att främja vården av enskildas skogar; och sedan styrelsen 1885 avgivit sådant utlåtande, däri, bland annat, framhållits behovet av ändrade lagbestämmelser till förekommande och hämmande av skogseld, uppdrog Kungl. Maj:t 1886 åt styrelsen att avgiva förslag i ämnet antingen för hela riket eller för de delar därav, där särskilda orsforhållanden sådant påkallade.

I utlåtande den 20 oktober 1890 framlade domänstyrelsen förslag till förordning angående åtgärder till förekommande eller hämmande av skogseld, att tillämpas i de landstingsområden eller delar av sådant område, som Kungl. Maj:t efter vederbörande landstings framställning bestämde. Detta förslag innehöll stadgande, att varje kommun på landet skulle till skydd mot eldfara i skogsmark fördelas i rotar och att varje rote skulle förestås av en brandfogde, angående vilkens ställning och åligganden förslaget innehöll åtskilliga bestämmelser. Det närmare ordnandet av brandväsendet överlämnades åt kommunerna själva, och till stöd härför yttrade domänstyrelsen i motiven till förslaget, att en för hela riket gemensam

skogseldslag ej vore lämplig dels på grund av de vitt skilda förhållandena inom olika delar av landet och dels på grund därav, att i lagen fordrades detaljerade bestämmelser, som ej vore lämpliga att införa i allmän civillag utan bättre inrymdes i ekonomisk lagstiftning, lämpad efter de orters förhållanden, som därav vore i behov. Jämte detta förslag innehöll domänstyrelsens utlåtande:

a) förslag till förordning angående ljungbränning, däri stadgades, bland annat, att bränningen endast finge ske tidigt på våren, medan marken ännu vore kälad eller rå, att de försiktighetsmått, som i 15 kap. byggningsbalken vore föreskrivna för svedjande, skulle iakttagas även vid ljungbränning, att denna skulle i förväg anmälas hos brandfogden, där sådan funnes anställd, men eljest hos kommunalnämndens ordförande, samt att underlåtenhet att vid ljungbränning iakttaga givna föreskrifter skulle medföra vissa straffpåföljder;

b) förslag till dels skärpning av de i 15 kap. 1—4 §§ byggningsbalken stadgade straffbestämmelserna dels ock tillägg till sagda kapitel av innehåll, att vederbörande länsstyrelse, efter kommunalnämnds, kronobetjänts eller jägmästares anmälan att fara för skogseld i följd av stark torka vore för handen, skulle äga förordna att, så länge torkan fortfore, eld vid vite icke finge tändas ute på marken i skog eller i närheten därav i annat fall än vid torvbränning för odling, vilken bränning endast låte sig utföras i torr väderlek; samt

c) förslag att till gällande flottningsstadga skulle göras tillägg av huvudsakligen det innehåll, att flottningsförening skulle under flottning hålla tillsyningsmän för tillsyn däröver, att icke under flottning genom underlåten släckning av lägereldar eller genom annan vårdslöshet eldfara uppstode för närliggande skog.

Domänstyrelsens förslag biträdades visserligen utav flertalet av Kungl. Maj:ts befallningshavande och skogsstatens tjänstemän, men landstingen ställde sig avvisande. Förslagen ledde icke till några nya bestämmelser i förevarande ämne.

Vid 1902 års riksdag bragtes frågan ånyo på tal i två motioner. Den ena motionens syftemål var skärpta straffbestämmelser för den, som underlät att inställa sig vid och biträda med släckning av skogseld. Lagutskottet, som behandlade denna motion, yttrade, att visserligen utskottet lika med motionären hölle före, att gällande bestämmelser i förevarande avseende vore föråldrade och otillfredsställande, men att utskottet ansåge, att frågan ej kunde lösas annorlunda än i samband med en fullständig omarbetning av gällande lagbestämmelser i ämnet, därvid särskilt gränserna för skyldigheten att delta i släckningsarbetet borde noggrant

fastställas; och på grund härav hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd, vilken hemställan bifölls av riksdagen. Den andra motionen åsyftade *dels* förändrade bestämmelser i avseende å uppbåd av krigsfolk för skogselds hämmande *dels ock* åläggande för kommunerna att tillsätta för ändamålet erforderligt antal brandpolisier med rätt för dem att uppbåda folk för hämmande och släckande av skogseld. Icke heller denna motion föranledde någon riksdagens åtgärd.

Redan vid nästa riksdag upptogs emellertid frågan i två särskilda motioner inom andra kammaren. I den ena motionen hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande för Riksdagen av förslag till lag, innefattande föreskrifter rörande skogselds släckning. I den andra motionen hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande för riksdagen av förslag till ändring av nu gällande bestämmelser rörande skogseld i syfte, *dels* att skyldigheten till inställelse vid släckning av skogseld måtte utsträckas, *dels* att tydligare stadganden om vilka denna skyldighet åläge måtte meddelas, *dels* att föreskrifter måtte givas angående anställande av brandfogdar eller tillsyningsmän, *dels* att ersättning måtte beredas dem, vilka på kallelse inställde sig vid brandstället, *och dels* att straffpåföljden för dem, som underlåte att inställa sig vid och biträda med släckning av skogseld, måtte skärpas.

Lagutskottet, som behandlade båda motionerna, fann nuvarande lagbestämmelser angående släckning av skogseld vara i flera hänseenden föråldrade och otillfredsställande samt anförde vidare: Stadgandena om skyldighet att deltaga i släckning av skogseld vore byggda på äldre tiders förhållanden, och det låte sig numera knappast göra att med ledning av dessa stadganden komma till bestämd uppfattning om, vilka personer det i ett visst fall åläge att inställa sig för berörda ändamål och vilka ansvaret skulle drabba i händelse av underlåtenhet härutinnan. Tillämpningen av nämnda stadganden vore därför förenad med stor svårighet. Hur man än skulle tolka dem, vore de dessutom i allmänhet ej tillräckliga, för att man med stöd av dem skulle kunna åstadkomma erforderligt släckningsmanskap och detta med den skyndsamhet, som vore av så stor vikt. På grund av bestämmelsernas otydlighet torde ansvar sällan kunna ådömas för underlåtenhet att efterkomma desamma, och de böter, som funnes stadgade, vore för övrigt begränsade till sådana belopp, att någon kraftigare verkan av straffet icke vore att emotse. På samma gång den nuvarande lagstiftningen alltså lämnade mycket övrigt att önska i fråga om tydlighet och effektivitet, kunde man hysa berättigad tvekan om rättvisan av de grunder, varpå densamma vilade. Även om man ansåge släckning av skogseld utgöra en angelägenhet av den beskaffenhet, att det fortfarande

borde vara en allmän medborgerlig förpliktelse att däri deltaga, borde det nämligen erkännas, att fullgörandet av denna förpliktelse mången gång kunde vara mycket betungande. Billighetsskäl syntes därför tala för, att personer, vilkas medverkan krävdes för släckning av skogseld, utan att de därav själva hade intresse, skulle kunna tillerkännas ersättning för sitt arbete och sin tidspillan. Gällande lagstiftning innehölle emellertid icke några föreskrifter i sådant syfte. De bristfälligheter, som sålunda vidlåde förevarande bestämmelser, syntes utskottet så mycket mera förtjäna uppmärksamhet, som erfarenheten visat, vilken skada skogseldarna, särskilt i de norra delarna av landet, kunde förorsaka. Frågan om åvägabringande av lämpliga föreskrifter till hämmande av sådana eldar vore därför av stor nationalekonomisk betydelse, och även i sin egenskap av skogsägare hade staten härvid viktiga intressen att bevaka. Enahanda behov hade i Norge redan föranlett, att dessa förhållanden ordnats genom en särskild lag av den 27 juli 1896. Utskottet funne alltså en revision av bestämmelserna i ämnet vara behöfvlig och önskvärd samt hemställde förty, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för riksdagen av förslag till lag, innefattande ändrade bestämmelser rörande förekommande och släckning av skogseld. Utskottets hemställan bifölls av riksdagens båda kamrar, och riksdagens den 15 maj 1903 till Kungl. Maj:t avlåtna skrivelse avfattades i anslutning till utskottets utlåtande.

I anledning av riksdagens sålunda gjorda uttalande infortrade Kungl. Maj:t utlåtanden från domänstyrelsen och Kungl. Maj:ts befallningshavande. Domänstyrelsen hänvisade huvudsakligen till sitt utlåtande av år 1890 och såväl skogsstatens tjänstemän, vilkas yttranden domänstyrelsen inhämtat, som Kungl. Maj:ts samtliga befallningshavande framhöllo behovet av nya bestämmelser i ämnet.

Den 5 juli 1907 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att verkställa utredning angående de åtgärder, som kunde böra vidtagas för åstadkommande av en rätt vård av kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarna i Norrland och Dalarna, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, till vilka den verkställda utredningen kunde föranleda. Till kommittén överlämnades, bland annat, genom remiss den 10 juli 1909 en vid 1908 års möte med rikets skogsvårdsstyrelser till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse, däri hemställdes om vidtagande av åtgärder för att nu gällande lagbestämmelser till förekommande och hämmande av skogseld bleve underkastade skyndsam revision.»

Denna kommitté, vanligen benämnd norrländska skogsvårdskommittén, avgav slutligt betänkande den 16 mars 1912. Detta betänkande innehöll, bland annat, ett förslag till lag, innefattande vissa föreskrifter

till förekommande och släckning av skogseld». Sedan domänstyrelsen, Kungl. Maj:ts samtliga befallningshavande, alla landsting utom Malmöhus och Gävleborgs läns, skogsvårdsstyrelserna samt överjägmästarna i Södra, Västra, Gävle-Dala, Skellefteå och Luleå distrikt avgivit utlåtanden över förslaget, blev detsamma efter granskning i jordbruksdepartementet i vissa delar omarbetat. Efter det lagrådets yttrande inhämtats och förslaget i anledning av inom lagrådet framställda anmärkningar underkastats ytterligare överarbetning i jordbruksdepartementet, har förslaget i det skick, det sålunda erhållit, genom förevarande proposition underställts riksdagens prövning.

Beträffande det närmare innehållet av ifrågavarande lagförslag och de skäl, som därför ligga till grund, får utskottet hänvisa till den kungl. propositionen.

Såsom av departementschefens ovan återgivna yttrande framgår har frågan om ersättande av nu gällande ålderdomliga och ofullständiga bestämmelser rörande åtgärder emot skogseld med en mera tidsenlig och verksam lagstiftning sedan åtskilliga år varit föremål för uppmärksamhet. Sedan riksdagen år 1903 hos Kungl. Maj:t anhållit om utarbetande och framläggande av förslag i sådant syfte, har erfarenheten i rikt mått ytterligare ådagalagt behovet av detta önskemåls förverkligande och nödvändigheten av ett statsmakternas ingripande i ändamål att så långt sig göra låter söka motverka den nationalförlust, som genom förhärjande skogseldar för varje år i mer eller mindre grad drabbar vårt land. Även om lagstiftningen härvid kan fylla endast en begränsad uppgift, måste densamma likväl utgöra ett väsentligt led i arbetet för vinnande av nämnda syfte. Av de utlåtanden, som avgivits över förenämnda kommittéförlag, framgår ock, att inom olika delar av vårt land denna lagstiftning ansetts i hög grad önskvärd, även om skiljaktiga meningar yppats med avseende å sättet för dess genomförande. Såsom kommittén framhållit, kräver behörig hänsyn till de många växlande ortsförhållandena i landet, att i lagen endast upptagas sådana bestämmelser, vilka kunna tilläggas en allmännare giltighet, under det att antagandet av de för de olika orterna behöfliga särskilda föreskrifterna överlämnas åt de lokala myndigheterna. Det av Kungl. Maj:t nu framlagda lagförslaget, i vilket nämnda uppfattning jämväl kommit till uttryck, har synts utskottet på ett i huvudsak tillfredsställande sätt motsvara de fordringar, som kunna ställas på en lagstiftning av här ifrågavarande art, och har utskottet därför med här nedan angivna ändringar funnit sig böra tillstyrka förslagets antagande. Den prövning, förslaget undergått inom utskottet, har givit anledning till följande uttalanden från utskottets sida.

Enligt utskottets mening måste det betraktas såsom en avsevärd olägenhet, att för bedömande av spörsmål rörande åtgärder mot skogseld tillgång till statistiskt material så gott som fullständigt saknas. Såsom kommittén framhållit och föredragande departementschefen jämväl erinrat, kunna från officiella källor för närvarande icke hämtas andra siffror än beträffande de arealer av *allmänna* skogar, som efter 1876 härjats av skogseld. Däremot föreligga icke några uppgifter angående skogseld, som övergått enskilda skogar, orsaker till skogseldars uppkomst, vidtagna anordningar till förebyggande av eldfara eller för släckning, värdet av nedbrunnen eller skadad skog, beräknade utgifter för eldsläckning samt andra omkostnader och förluster i samband med skogseld o. s. v. Otvivelaktigt är, att genom dylika uppgifters framläggande hela den viktiga frågan om lämpliga åtgärder mot skogseld skulle ställas i en klarare belysning, ävensom en säkrare ledning vinnas för avgörande av i vad mån lagbestämmelser i detta hänseende kunna vara erforderliga. Utskottet har därför för sin del velat fästa uppmärksamheten å lämpligheten av att de förhållanden, som sammanhånga med skogseld, bliva föremål för statistisk behandling, och på samma gång uttala såsom ett önskemål, att en dylik statistik snarast möjligt måtte komma till stånd.

Ehuru av skäl, som nyss berörts, någon jämförande och överskådlig framställning av olika orsaker till uppkomst av skogseld icke föreligger, torde det med visshet kunna sägas, att en av de vanligaste av dessa orsaker är eldspridning från järnvägståg. Detta förhållande har ock varit föremål för uppmärksamhet under olika skeden av denna lagstiftningsfrågas behandling. Redan i åtskilliga av de yttranden, som avgåvos i anledning av 1903 års riksdagsskrivelse, framhölls såsom önskvärt, att den ifrågasatta nya lagstiftningen komme att innehålla bestämmelser i syfte att förebygga eldfaran från järnvägarna. Uttalanden i denna riktning föreligga sålunda från domänstyrelsen, vissa skogsstatens ämbets- och tjänstemän samt konungens befallningshavande i Jönköpings, Kronobergs, Älvsborgs och Västmanlands län.

Kommittéförslaget upptager icke bestämmelser i nu förevarande hänseende. Frågan var emellertid föremål för kommitténs beaktande och föranledde från dess sida följande uttalande:

»Av de skogseldar, som i senare tid övergått skilda delar av landet, torde ett ej ringa antal hava uppkommit till följd av förhållanden, som stå i samband med järnvägsdriften. Kommittén håller fördenskull före, att järnvägsförvaltningarna böra å de sträckor av järnväg, där i följd av stark stigning eller andra orsaker eldfaran på grund av järnvägens drift

är särskilt stor för omgivande skogar, under torr väderlek hålla en förstärkt bevakningspersonal, försedd med eldsläckningsredskap, men det har icke syntts kommittén fullt lämpligt att i lag intaga en sådan skyldighet, emedan dels utkrävande av annan påföljd än skadestånd i följd av antändning väl näppeligen skulle kunna tänkas och dels redan uti tillvaron av nyss antydda skadeståndsplikt borde ligga en kraftig maning för järnvägsförvaltningarna att ägna denna fråga en allvarlig uppmärksamhet.»

Efter det stadgandet i 5 § i lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift den 12 mars 1886 blivit återgivet, anfördes vidare:

»Enligt vad till kommittén meddelats, låter statens järnvägsförvaltning sig angeläget vara att, där så ske kan, genom direkta åtgärder, såsom avbränning av markbetäckning och uppbringande av lövskogsbestånd i järnvägens närhet å för dylik eldfara särskilt utsatta områden, minska eldfarligheten, liksom samma järnvägsförvaltning vid konstruktioner av lokomotiv ägnat speciell uppmärksamhet på anordningar, avsedda att minska faran för antändning genom gnistor från lokomotiv. Jämväl lärer, såväl genom generella instruktioner som mera speciella föreskrifter, hava inskräpts vikten för banpersonalen att under den torrare årstiden alldeles särskilt ofta och noga övervaka, att dylika antändningar icke äga rum eller, om så skett, genast släckas. Det synes kommittén högst angeläget, att all uppmärksamhet från järnvägsförvaltningarnas sida ägnas åt hit hörande frågor; och vill det förefalla kommittén, som om, särskilt i vad Norrland angår, ökad effektivitet då borde kunna härvidlag ernås. Förvaltningarna för de enskilda järnvägarna, över vilkas maskinkonstruktioner inseende övas från statsorgans sida (järnvägsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen), torde böra tillämpa enahanda förfaringssätt härvidlag som statens järnvägsförvaltning.»

I åtskilliga av de yttranden, som inforrats i anledning av kommittéförslaget, har uttalats en annan uppfattning i fråga om de åtgärder, som böra vidtagas till skydd mot faran för antändning från järnvägarna. För införande av lagbestämmelser i sådant syfte föreligga sålunda uttalanden från konungens befallningshavande i Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs och Skaraborgs län, landstingen i Blekinge, Kristianstads och Skaraborgs län samt skogsvårdsstyrelserna i Södermanlands län, Kalmar läns södra landstingsområde ävensom Blekinge och Älvsborgs län. I några av dessa yttranden har emot kommittéförslaget anmärkts, att däri ej upptagits bestämmelser i nu ifrågavarande hänseende, under det att från andra håll uttalats tvekan, huruvida dylika bestämmelser borde meddelas i nu ifrågavarande lag eller på annat sätt införas i lagstiftningen.

En ingående behandling har ägnats förevarande spörsmål vid ett av domänstyrelsen i november 1911 hållet sammanträde med rikets samtliga överjägmästare. En sammanfattning av vad vid denna överläggning förekommit beträffande åtgärder emot eldfaran från järnvägarna meddelades därefter järnvägsstyrelsen genom skrivelse från domänstyrelsen den 16 januari 1912. Då denna skrivelse enligt utskottets mening upptager åtskilliga för frågans bedömande beaktansvärda synpunkter, har utskottet ansett lämpligt att här lämna en redogörelse för det väsentliga innehållet av densamma.

Under förmälan, att vid ifrågavarande överläggning framhållits, att det största antalet skogseldar syntes hava uppkommit intill järnvägslinjerna och att tändningen av dessa eldar i regel skett från lokomotiven, yttrar domänstyrelsen i skrivelsen vidare:

»Under sammanträdet anfördes i fråga om skogseldar, uppkomna invid järnvägslinjerna, i huvudsak följande.

Tändningen, som i regel skedde genom från lokomotivens skorstenar och asklådor utslungade glödande kol, ägde i allmänhet rum i på marken befintligt torrt gräs, moss, löv eller annat skogsavfall samt å banvallarnas släntor lagd dyjord inom ett avstånd av högst 15 meter från spårets mitt, oftast än närmare, cirka 5 à 8 meter därifrån, varvid dock där banan låg öppen för vindar, tändningen kunde ske längre bort. De flesta eldarna uppkommo vid större stigningar, där starkare ångpådrag erfordrades.

Det behandlingssätt, som ägnades järnvägsområdena då banan framginge genom skogsmark, nämligen att antingen kalhugga desamma, eller också att därå uppdraga lövskog, ansåges icke ändamålsenligt till skogseldarnas förebyggande, enär i fråga om kallagt område, som icke användes till odling, genom kalhuggningen befordrades uppkomsten av rikligare markvegetation utav gräs och örter samt synnerligast ljung, vilken markbetäckning vore av särdeles lättantändlig beskaffenhet på våren, innan ny grönska uppkommit. Invid banan befintlig lövskog bidroge ej heller till förhindrande av eldens uppkomst i annan mån än att den kunde utgöra hinder för att från skorstenarna kommande gnistor eller glödande kol av vinden fördes utom banområdet och där antände eventuellt varande torrare skogsmark. Det från träden fallande lövet vore emellertid på vår och försommar mycket lättantändligt, i följd varav det ansåges att uppdragande inom banområdena av lövträd, vilka således i allmänhet åstadkomme en för antändning gynnsam markbetäckning, i regel icke vore lämpligt. Inom vissa orter syntes emellertid som om vederbörande järnvägsförvaltningar uppmuntrade banområdenas odling, och vore ett uppodlande, syn-

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 9 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1). 2

nerligast för rotfrukter och grönfoder, av de områden, som lämpade sig därför, av största gagn i nu ifrågavarande avseende.

Det ansåges att för ernående av möjligast största skydd mot skogseldar följande åtgärder borde vidtagas:

A banområde, som varken vore användbart till odling eller vars kalröjning ej betingades av järnvägens drift, borde så fort ske kunde uppdragas skog av för platsen mest passande trädslag, synnerligast där så lämpade sig av granskog, vilken genom rationella beståndsvårdsåtgärder hölles i fullt slutet och livskraftigt bestånd. På marken nedfallande torra kvistar samt löv, där lövskog på grund av markens beskaffenhet ansetts böra uppdragas, borde årligen, så fort marken på våren blivit bar, upprensas och bortskaffas eller med nödig försiktighet uppbrännas.

A sådan till odling ej tjänlig mark inom banområdet, vilken med hänsyn till trafikintresset måste hållas kal, och å annan till skogsbörd lämplig mark; intill dess fullgod återväxt därå kunnat erhållas, borde marken hållas väl rensad från lättantändligt skogsavfall, varjämte i de fall där så kunde ske, borde företagas avsvedjning av markbetäckningen, synnerligast å de ställen, där det, såsom t. ex. vid stigningar, visat sig att antändning plögade äga rum.

Då uppkommen eld så gott som alltid, innan den hunnit taga starkare fart, utbreder sig såsom löpeld å marken, borde banområdet synnerligast å för antändning mera utsatta ställen isoleras från detsamma angränsande skogsmark genom anordnande å ömse sidor banan av en c:a 1 å 2 meter bred skyddsremsa, som genom markens upphackande eller på annat sätt alltid hölles fri från allt slags markbetäckning, och invid vilken inom banområdet eventuellt uppkommen eld kunde lättare hejdas. Denna skyddsremsa borde förläggas minst 15 meter från spårets mitt, i följd varav, där banområdet icke innehade dubbla denna bredd, järnvägsförvaltningen torde hava att träffa överenskommelse med vederbörande markägare om rätt till anordnande av sådan skyddsåtgärd. Där banan går över sådana mossar, som vissa tider av året så upptorka att de ej hindra spridning av en uppkommen eld, borde berörda isolering ske antingen genom upptagande av kiken på minst förenämnda avstånd från spårets mitt eller ock genom att i dess ställe å mossen utlägga strängar av stenkolsaska, vilken senare åtgärd med gott resultat vidtagits å vissa orter.

Slutligen framhölls behovet av att under för antändning kritiska tider fullt effektiv bevakning anställdes längs banan, varjämte det synnerligast vid stigningar borde uppställas tillräckligt antal större tunnor eller fat med vatten, vid vilka ständigt skulle finnas till hands kraftiga, friska lövruskor för eventuellt uppkommen elds dämpande.»

Efter erinran att frågan om lämpliga åtgärder mot skogseld vore föremål för behandling i norrländska skogsvårdskommittén, anförde domänstyrelsen vidare:

»Kungl. domänstyrelsen, som visserligen har sig bekant att Kungl. Järnvägsstyrelsen redan förut ägnat frågan uppmärksamhet, har dock i avvaktan på de lagföreskrifter, som i anledning av väntat förslag kan vara att emotse, ej velat underlåta att till Kungl. Järnvägsstyrelsens kännedom bringa vad i denna fråga förevarit å berörda sammanträde.

Ehuru Kungl. Järnvägsstyrelsen lärer vara pliktig att till vederbörande markägare, som lidit skada utav skogseld uppkommen genom statens järnvägars förvällande, lämna ersättning för vad som skadats, varigenom den enskilda skogsägarens direkta förlust möjligen komme att bliva ersatt, förorsaka de i allmänhet årligen återkommande svårare skogseldarna genom ödeläggande av ej blott växande skog utan ock skogsmark dock avsevärd nationalförlust, som icke kan gottgöras därigenom att av statsmedel utbetalas skälig ersättning till vederbörande markägare. Där skogseld härjar statens skogar, blir ersättningen dessutom allenast illusorisk, då ersättningsbeloppets utbetalande av statens järnvägars medel till statens domäners fond måste anses huvudsakligen såsom endast en bokföringsåtgärd.

På anförda grunder har frågan synts kungl. domänstyrelsen vara av den allvarliga betydelse, att dess undanskjutande ej längre torde kunna vara försvarat. Kungl. styrelsen anser, att de synpunkter, som här förut anförts beträffande vad som lämpligen bör åtgöras till förebyggande av att skogseldar uppkomma genom järnvägarnas drift, böra tagas i beaktande i den mån föreslagna åtgärder kunna med hänsyn till skilda förhållanden genomföras. Det område, som står under kungl. järnvägsstyrelsens förvaltning och vilket icke tagits eller torde behöva tagas i anspråk till byggnadsplatser eller annat ändamål för järnvägarnas drift, är helt visst av avsevärd omfattning utan att för närvarande lämna nämnvärd direkt avkastning. Därest detta område i större grad användes dels för odling av kulturväxter dels ock i huvudsak för att därå uppdraga skog av för marken passande trädslag, torde avkastningen därå kunna avsevärt uppbibras och i sinom tid nå den storlek att värdet därav möjligen komme att betäcka kostnaderna för de åtgärder, som till förekommande av skogseldar efter järnvägslinjerna borde vidtagas.

Skogägare efter banan torde icke kunna åläggas att å respektive marker utföra antydde skyddsåtgärder, utan torde kostnaden för arbetenas utförande inom eller utom banområdet i första hand vara att anse såsom en av järnvägsförvaltningen utbetalad riskpremie till skydd mot större förluster. Då emellertid banområdets bredd å ömse sidor spårets mitt icke

uppgår till c:a 15 meter och där av förhållandena och markens beskaffenhet betingas att banområdet bör isoleras från omgivande skogsmark, antingen genom anordnandet av förr omnämnd 1 à 2 meter bred remsa, som helt befrias från markbetäckning, eller genom upptagande av diken eller dylikt — vilka åtgärder kungl. styrelsen anser vara i vissa fall av stor betydelse — torde större svårighet säkerligen icke möta att träffa överenskommelser med markägarna om rätt att å respektive områden få vidtaga sagda isoleringsanordningar.

Kungl. domänstyrelsen torde i de fall, där statens järnvägar framgå genom statens skogar och där senast berörda åtgärder böra vidtagas utom banområdet, kunna för ernående av avsett ändamål i så avseende medverka, att kungl. styrelsen genom vederbörande skogsförvaltningar låter på skogsväsendets bekostnad dels anordna förenämnda utom banområdet erforderliga skyddsåtgärder dels i övrigt hålla området närmast banan fritt från lättantändligare skogsavfall såsom torra grenar och kvistar eller dylikt, allt under förutsättning att järnvägsförvaltningen utförde de arbeten, som i övrigt kunde finnas erforderliga till förhindrande av skogseld.»

Ehuru en exakt uppskattning av den skada å skog, som förorsakats av antändning från järnvägarna, och de kostnader, som stå i samband med dylika skogseldar, icke finnes att tillgå, anser sig utskottet likväl med visshet kunna antaga, att ifrågavarande värden måste beräknas till högst avsevärda belopp. Såsom i någon mån belysande i detta avseende må här meddelas en efter utskottet tillhandahållna uppgifter gjord sammanställning av de kostnader, som statens järnvägar under åren 1907—1911 fått vidkännas dels såsom ersättning för skogsbrand och dels för eldsläckning:

	Ersättning för skogsbrand.	Kostnad för eldsläckning.	Summa.
1907	888 :59	953: 66	1,842: 25
1908	2,498: 46	564: 83	3,063: 29
1909	3,675: 25*	5,156: 79	8,832: 04
1910	9,253: 52	5,690: 08	14,943: 60
1911	24,832: 29	14,427: 75	39,260: 04
Summa	41,148: 11	26,793: 11	67,941: 22

* *Anm.* För 1909 tillkommer ytterligare ett belopp av 16,683: 89, vilket ersättningsbelopp vid tiden för uppgörandet av ovanstående uträkning ännu var beroende av domstols prövning.

Då härtill läggas de för samma ändamål utgående belopp från de enskilda järnvägarna samt därjämte tages i betraktande, att dessa ersättningsbestämmande givetvis alltid är förbundet med åtskilliga särskilda omkostnader för skadans uppskattande och prövning, torde det vara ställt utom allt tvivel, att frågan äger en vittgående ekonomisk betydelse ej blott för skogsägarna utan även för vederbörande järnvägsförvaltningar. I själva verket torde skadan, även den direkta, vara större än med siffror och kostnadsberäkningar kan angivas. I åtskilliga fall hava mot järnvägsförvaltningar väckta skadeståndsanspråk blivit av domstolarna underkända på grund av bristande bevisning. Exempel saknas i dylika mål icke på skiljaktiga domslut i olika instanser, och åtminstone med en viss grad av sannolikhet kan därför antagas, att ersättning för den skada, som härrört av antändning från järnvägarna, icke i full utsträckning utgått.

I detta sammanhang kan erinras om ett i förevarande hänseende anmärkningsvärt fall, som tidigare varit föremål för riksdagens behandling. Sedan i juli 1904 omkring 250 tunnland skog å Apertins och Ilbergshemman i Värmlands län härjats av eld, instämde markägarna järnvägsstyrelsen med yrkande om ersättning, enär elden uppkommit genom antändning från staten tillhörig järnväg. Markägarnes talan blev emellertid i alla instanser ogillad på den grund, att det icke ansågs till fullo styrkt, att elden uppkommit från staten tillhörigt järnvägståg. I högsta domstolen voro emellertid tre ledamöter skiljaktiga och förpliktade järnvägsstyrelsen att utgiva ersättning i angivet hänseende. Med anledning av denna utgång av målet väcktes vid 1912 års riksdag motioner i båda kamrarna med yrkande, att riksdagen måtte anvisa ett belopp av 19 409 kronor 80 öre att utgå såsom skadersättning till de personer, som genom branden tillskyndats förlust. Denna framställning blev av båda kamrarna i så måtto bifallen, att riksdagen beslöt medgiva, att ett belopp av 7 917 kronor finge utgå att användas till framkallande av kultur å den genom ifrågavarande brand härjade marken och utbetalas i den mån genom intyg av vederbörande skogstjänsteman visades, att marken blivit kultiverad.

I det nu föreliggande lagförslaget hava icke upptagits bestämmelser angående eldfaran från järnvägarna. Till stöd för denna ståndpunkt har föredragande departementschefen anfört följande:

»Åtskilliga av de myndigheter, som hörts över kommitténs förslag, hava, såsom förut omnämnts, hemställt, att i förslaget måtte införas bestämmelser till skydd mot faran att skog antändes från järnvägarna. Då i förslaget icke intagits några dylika bestämmelser, vill jag med några ord redogöra för skälen härtill.

Främst må då hänvisas till gällande bestämmelser i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, vilka torde innebära en kraftig maning till järnvägsförvaltningarna att ägna denna fråga allvarlig uppmärksamhet. Vidare må erinras, att, enligt en i järnvägsstyrelsen uppsatt promemoria, från statens järnvägars sida följande åtgärder vidtagas i ändamål att hindra antändning genom eld från lokomotiv: Bevakningspersonalens inspektioner äro om våren och vid särskilt varm och torr väderlek så ordnade, att största möjliga säkerhet vinnes för att antändningar fortast möjligt bliva observerade. Vattenfyllda kärl ställas utmed spåret på vissa avstånd, särskilt vid starka stigningar och på sådana platser, där fara för antändning är stor. Å områdena utefter banan avlägsnas till den omfattning, som i varje fall anses erforderlig och lämplig, samt till 15 meters bredd från spårets mitt den torra markbetäckningen, såsom torrt gräs, torra kvistar, ljung och lavar; och brukar detta enklast ske medelst avsvedning om våren. Vid bandelar, som genomgå skogbärande områden och där statens järnvägars mark på sidan om spåret icke är 15 meter bred, träffas med ägaren av marken utanför gränsen för statens järnvägars område sådan överenskommelse, att den torra markbetäckningen får avlägsnas även å sistnämnda mark och till 15 meters bredd från spårets mitt. Inom vissa bandelar upptagas inom 15 meters bredd från spårets mitt parallell- och tvärdiken såväl inom statens järnvägars område som, efter medgivande, även å enskild mark. Utefter spåret planteras lövträd i största möjliga omfattning, enär det visat sig, att lövträd förhindra och försvåra antändning. Å doseringar, där antändning kan befaras, användes som beklädnadsämne svårantändlig jord. Vid bansträckor, som äro särskilt utsatta för antändning, hava som hägnad utmed statens järnvägars gräns uppförts stenmurar, vilka visat sig hindra markeldens spridning. Banbevakningspersonalens odlingsflit uppmuntras, enär längs banan befintliga odlade områden visat sig vara ett lämpligt skydd mot antändning. — Vad beträffar de enskilda järnvägarna, så har dessas försäkringsanstalt mot olycksfall, vilken jämväl försäkrar mot utgifter för skogseld, med anledning av 1911 års förödande skogseldar i april 1912 utfärdat ett cirkulär till anstaltens medlemmar, däri framhålles betydelsen av att sådana åtgärder vidtagas, att risken för antändning genom eld från lokomotiv i möjligaste mån minskas. Sålunda bör, yttras i cirkuläret, särskild uppmärksamhet ägnas däråt, att brännbara ämnen, såsom ris, ljung o. d., i närheten av järnvägslinjen avlägsnas, innan den torra årstiden inträder, att i släntorna från föregående år kvarliggande torrt gräs undanröjes o. s. v. På platser, där fara för antändning är särskilt stor, böra vattentunnor utsättas och nödig bevakning efter

tågen anordnas. Vidare uttalas önskvärdheten av att möjligast effektiva gnistsläckare användas å lokomotiven samt att asklådorna erhålla en sådan konstruktion, att glödande kolpartiklar ej falla ut, och såsom ytterst viktigt framhålles, att forcering av stigningar med tunga tåg i möjligaste mån undvikas, då stark torra råder. — Slutligen må erinras därom, att, enligt en av järnvägsstyrelsen 1912 meddelad order, gnistsläckare och asklådor på statens järnvägars lokomotiv skola under månaderna maj—september noggrant undersökas var femtonde dag, samt att de enskilda järnvägarnas lokomotiv före användningen besiktigas av statsorgan (järnvägsstyrelsen resp. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen), varjämte de underkastas periodiska besiktningar.

På grund av de sålunda redan vidtagna åtgärderna till skydd mot faran för att järnvägarna skola föranleda skogseld har jag icke ansett nödigt att, åtminstone för närvarande, föreslå särskilda lagbestämmelser i samma syfte.»

Såsom av detta departementschefens yttrande framgår, hava under de senare åren från såväl statsbanornas som de enskilda järnvägarnas sida åtskilliga åtgärder blivit vidtagna till förebyggande av den fara för antändning, som framkallas av järnvägsdriften. Även om det torde få anses, att dessa anordningar i vissa avseenden varit till gagn, har dock erfarenheten, ej minst från den senaste tiden, med full tydlighet givit vid handen, att ifrågavarande åtgärder i stort sett icke medfört åsyftad verkan. Antändning från järnvägarna kan fortfarande påvisas i ett stort antal fall. Särskilt under innevarande år har det oemotsagt uppgivits, att vissa av de mest omfattande skogseldarna uppkommit av nämnda orsak. Enligt utskottets uppfattning måste en lagstiftning till förekommande av skogseld vid nu anmärkta förhållande anses i viss mån ofullständig, då densamma lämnar frågan om skydd emot nämnda eldfara helt och hållet oberörd; och utskottet kan därför icke underlåta att såsom sin åsikt uttala, att synnerligen vägande skäl synas föreligga för även denna frågas upptagande till behandling i sammanhang med det av Kungl. Maj:t nu framlagda lagförslaget. Av departementschefens yttrande i ämnet synes visserligen framgå, att frågan endast tillsvidare undanskjutits för att framdeles åter upptagas i den mån förhållandena därtill kunna giva anledning. Utskottet har emellertid för sin del icke kunnat finna ett sådant uppskov tillrädligt. Det synes utskottet nämligen vara klart ådagalagt, att de av departementschefen åberopade försiktighetsåtgärder, som hittills vidtagits från järnvägarnas sida, icke i erforderlig grad kunnat tillgodose behovet av en i möjligaste mån betryggande ordning i detta avseende, utan att de förpliktelser, som härutinnan måste åläggas järnvägsförvaltningarna, böra i lag

fastställas. Utskottet anser sig härvid böra lämna öppet, huruvida dylika föreskrifter lämpligen böra införas i nu förevarande lag eller ock i annat sammanhang införlivas med lagstiftningen. Ej heller i övrigt har utskottet kunnat ägna frågan den ingående utredning och allsidiga prövning, som torde böra föregå dess slutliga ordnande. Då utskottet alltså icke är i tillfälle att inkomma med utarbetat förslag till lagbestämmelser i nu ifrågavarande syfte, har utskottet ansett sig böra hemställa, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om förnyat övervägande av här berörda spörsmål och därvid framhålla angelägenheten av att detsamma snarast möjligt genom förslag från Kungl. Maj:t till riksdagen måtte kunna beredas en tillfredsställande lösning.

Den granskning, utskottet ägnat lagförslagets särskilda bestämmelser, har föranlett följande anmärkningar.

2 §.

I kommitténs förslag till denna § stadgas förbud mot svedjning eller bränning av ris eller ljung samt i övrigt uppgörande av eld för tillfälligt ändamål utom i fall av trängande behov, allt för den händelse att stark torka råder eller eljes i följd av stark blåst fara för skogselds uppkomst är särskilt stor. Då Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilket förbudet icke är beroende av föreliggande fara för skogselds uppkomst, syntes utskottet innebära en av praktiskt behov ej påkallad skärpning av kommitténs förslag, samt en dylik utsträckning av förbudet enligt utskottets mening bör såvitt möjligt undvikas, så mycket hellre som straff för överträdelse är stadgat oavsett om skada sker eller ej, har utskottet, i huvudsaklig överensstämmelse med kommittéförslaget, funnit sig böra föreslå en jämkning i syfte att förbudet mot svedjning och bränning av ris eller ljung samt uppgörande av eld under stark blåst må gälla endast för det fall, att fara för skogseld föreligger.

5 §.

Utskottet har ansett sig böra erinra, att då i denna och vissa av de följande paragraferna i förslaget meddelas bestämmelser om kommunalstämmas befogenhet i vissa avseenden, dessa stadganden måste anses avse kommunalfullmäktige, där sådana finnas.

6 §

Med hänsyn till den uppgift, som enligt förslaget tillhör brandfogde, och vikten av att i möjligaste mån förekomma att i följd av tillfällig vakans eller laga förfall brandfogde icke finnes tillstädes inom tjänstgöringsområdet vid inträffande skogseld, har utskottet ansett lämpligt, att för brandfogde jämväl utses suppleant.

9 §.

Inom utskottet har beträffande denna § anmärkts, att i fråga om eldsläckningsskyldighetens utkrävande närmare bestämmelser än §:n enligt Kungl. Maj:ts förslag innehåller skulle vara erforderliga. Särskilt har framhållits, att medverkan till eldsläckning i första hand bör påkallas av dem, som närmast hava intresse av eldens hämmande. Utskottet har för sin del funnit nämnda anmärkning icke sakna fog. Enligt utskottets uppfattning måste det emellertid antagas, att tillämpningen av detta stadgande kommer att bestämmas av rättvisa och praktiska hänsyn, så att skogsägare och närboende personer i främsta rummet tagas i anspråk för fullgörande av ifrågavarande skyldighet. På grund härav och då det icke synes vara uteslutet, att en allmängiltig lagbestämmelse i detta avseende med hänsyn till olika lokala förhållanden kunde komma att i enskilda fall lägga hinder för ett lämpligt ordnande av släckningsarbetet, har utskottet icke ansett sig böra förorda någon ändring av förslaget i denna del.

11 §.

Utskottet anser sig böra anmärka, att enligt utskottets uppfattning den i §:n upptagna bestämmelsen om skyldighet för släckningsmanskaper att före vidtagande av angivna åtgärder till hämmande av skogseld inhämta befälhavarens föreskrift, där denne är tillstädes, icke bör anses utesluta befogenhet för släckningsmanskaper att efter eget omdöme företaga ifrågavarande åtgärder, även om befälhavaren befinner sig i närheten, men ett dröjsmål för inhämtande av hans föreskrift skulle kunna medföra våda för eldens vidare utbredning.

12 §.

Den av utskottet föreslagna ändringen av denna § är uteslutande av redaktionell art.

13 §.

Den skyldighet att närvara vid eldsläckning, som enligt denna § uppställles såsom en allmänt medborgerlig förpliktelse, kan utan tvivel i åtskilliga fall för mången bliva avsevärt betungande. Det synes ock kunna ifrågasättas, huruvida icke åt stadgandet bort givas en avfattning, varigenom befrielse från deltagande i eldsläckning kunnat medgivas i något större utsträckning än enligt den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen. Då utskottet av hänsyn till den uppenbara vikten av att stadgandets effektivitet icke äventyras funnit sig böra tillstyrka §:n i oförändrat skick, har utskottet emellertid velat framhålla önskvärdheten av att tillämpningen av denna bestämmelse icke göres strängare än nödvändigheten kräver.

17 §.

I förevarande § hava upptagits bestämmelser om ersättning för deltagande i släckning av skogseld. Såsom departementschefen erinrat, hava även i tidigare förslag till lagstiftning å detta område ingått stadganden av liknande innebörd. I 1903 års riksdagsskrivelse framhölls, att även om deltagande i släckning av skogseld vore att anse såsom en medborgerlig förpliktelse, billighetsskäl dock syntes tala för att personer, vilkas medverkan krävdes för sådan släckning, utan att de därav själva hade intresse, skulle när förhållandena sådant påkallade äga rätt till någon ersättning för sitt arbete och sin tidsspilla. Flertalet av de över denna riksdagsskrivelse hörda myndigheterna uttalade i huvudsak sin anslutning till denna uppfattning. Från andra håll anfördes emellertid vissa betänkligheter emot en lagstadgad rätt till ersättning, förnämligast med hänsyn till möjligheten av att en sådan rätt kunde framkalla missbruk och missförhållanden av mer eller mindre allvarlig beskaffenhet samt till svårigheten att på ett rättvist sätt fördela ersättningen.

Norrländska skogsvårdskommittén upptog i sitt förslag ett stadgande (§ 9) av innehåll, såvitt nu är i fråga, att den som deltagit i släckning av skogseld skulle kunna, efter ty provades skäligt, bekomma ersättning eller särskild belöning därför; och skulle dessa ersättningsbelopp utgå av statsmedel, utom i den mån skogsvårdsavgifter därför kunde tagas i anspråk. I motiven uttalade kommittén såsom sin mening, att rätt till gottgörelse uti nu ifrågavarande hänseende endast borde utgå i den mån deltagandet i släckningsarbetet kunde hava verkat i ena eller andra avseendet betungande. I följd härav borde den, som på grund av sin egenskap av

ägare till skog i eldens närhet eller eljes haft direkt personligt intresse av eldens släckande, icke bekomma ersättning för sina besvär och omkostnader i förevarande avseende. Sådan ersättning borde ej heller utgå till den, som exempelvis till följd av sina förmögenhetsförhållanden icke kunde anses hava blivit betungad genom sina uppoffringar i samma hänseende. Såsom skäl för sitt förslag, att belönings- och ersättningsbelopp skulle till huvudsaklig del utgå av statsmedel, anförde kommittén, att bakom hela denna lagstiftning låge ett statsintresse, så stort, att det väl motiverade en fördelning på landet i dess helhet av dessa kostnader. Emellertid sammanhängande samma lagstiftning på ett intimt sätt med de intressen, som föranlett upptagande av skogsvårdsavgifter. Kommittén föreslog därför, att av de varje landstingsområde tillkommande skogsvårdsavgifter tre procent skulle avsättas till en fond under skogsvårdsstyrelsens förvaltning, därur på rekvisition av Konungens befallningshavande skulle tillhandahållas de belopp, som erfordrades till ersättning för deltagande av eldsläckning å enskild skog.

Kungl. Maj:ts förslag avviker i vissa hänseenden från kommitténs. Beträffande ersättningens omfattning har sålunda föreslagits, att gottgörelse skall utgå jämväl för under släckningsarbetet liden skada. I övrigt har departementschefen uttalat sin anslutning till kommitténs mening, att ersättning eller belöning icke bör utgå till den, som haft direkt personligt intresse av släckningen. Prövningsrätt med avseende å utanordnandet av dessa belopp har för varje särskilt fall efter särskilt angivna grunder, såsom att arbetet varit mycket betungande eller särskilda omständigheter eljest föreligga, överlämnats till Konungens befallningshavande. — Med avseende å kostnadernas ersättande har departementschefen i likhet med kommittén ansett, att allmänna medel härför böra tagas i anspråk. Vidkommande förslaget, att till någon del låta ifrågavarande kostnader bestridas av skogsvårdsavgiftsmedel, har departementschefen förklarat sig anse detsamma väl kunna vara värt beaktande, men likväl icke funnit sig böra i detta sammanhang framlägga något förslag i sådant avseende.

Utskottet har ansett sig böra föreslå vissa ändringar i Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Rätten till ersättning eller belöning för deltagande i släckningsarbete har utskottet av hänsyn till vikten att åt detta stadgande beredes största möjliga effektivitet funnit böra i någon mån utvidgas. Den inskränkning i Konungens befallningshavandes prövningsrätt, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag, har därför i utskottets förslag utslutits, och bedömandet av ersättningsanspråk har alltså, på sätt kommittén föreslagit, överlämnats till Konungens befallningshavande utan annat förbehåll än som följer av orden »efter ty skäligt prövas». Det kungl.

förslaget bestämmelse om rätt till ersättning för liden skada har utskottet ansett böra bibehållas, och bör enligt utskottets mening anspråk på dylik ersättning prövas i samma ordning och efter samma grunder som övriga frågor om gottgörelse enligt detta lagrum.

Med avseende å frågan om tillhandahållande av nödiga medel för utbetalande av ersättningar och belöningar har utskottet, likaledes för vinnande av ökad effektivitet, ansett det böra i lagen uttryckligen angivas, att jämväl kommunerna äga att anslå medel för här ifrågavarande ändamål. Det kungl. förslaget synes visserligen förutsätta, att även andra medel än sådana, som beviljas av staten, skola kunna användas härtill, men av departementschefens yttrande synes framgå, att härmed närmast avsetts att lämna möjligheten öppen till att skogsvårdsavgifter, sedan annan därför erforderlig lagändring kan bli genomförd, skola kunna, i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag, tagas i anspråk för bestridande av nu ifrågavarande kostnader. Även om kommunerna enligt gällande kommunallagstiftning lära vara oförhindrade att bevilja anslag för åtgärder till förekommande av skogseld och för eldsläckning, saknar det enligt utskottets mening icke betydelse, att denna kommunernas befogenhet erhåller tydligt uttryck i förevarande lag. Med den affattning, utskottet givit åt detta stadgande, skulle statsmedel komma att utgå oberoende av att även kommunala medel beviljats för samma ändamål. Härigenom skulle enligt utskottets mening lagstiftningen lämna ett kraftigt stöd åt de kommuner, som kunna vara benägna att vidtaga verksamma åtgärder till förekommande av skogseld och för eldsläckning. Genom den i utskottets förslag upptagna bestämmelsen, att grunder för tilldelande av ersättning av kommunala medel skola angivas i de ordningsföreskrifter, som omförmälas i 14 §, vinnes den fördel, att dessa grunder bli provade av Konungens befallningshavande.

18 §.

Utskottet har i denna § föreslagit en mot ändringen i 12 § svarande redaktionell jämkning.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1:o) att riksdagen, under förklarande att det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition innefattade förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas, i anledning av samma proposition må för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

om förekommande och släckning av skogseld.

Med upphävande av 15 kap. byggningabalken förordnas som följer:

1 §.

Vill någon företaga kolning eller tjärbränning eller ock svedja eller bränna ris eller ljunng eller för annat ändamål uppgöra eld i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit, vare han pliktig att, genom grävning eller annorledes, vidtaga de särskilda anordningar, som kunna anses erforderliga till förhindrande av eldens spridning.

2 §.

Under stark torka eller stark blåst må svedjning eller bränning av ris eller ljunng icke förehas eller eljest, utom för utövande av näring eller i fall av trängande behov, eld uppgöras i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit.

2 §.

Då stark torka råder eller i följd av stark blåst fara för skogseld föreligger, må svedjning eller bränning av ris eller ljunng icke förehas eller eljest, utom för utövande av näring eller i fall av trängande behov, eld uppgöras i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit.

3 §.

Eld, som uppgjorts å plats, varom ovan nämnts, må ej övergivas, förrän den blivit fullständigt släckt.

4 §.

Ej må någon handskas ovarsamt med brinnande eller glödande föremål å sådan plats och under sådana omständigheter, att skogseld därav lätt kan uppstå.

5 §.

Varje socken å landet skall utgöra en brandrote; dock äge Konungens befallningshavande efter framställning medgiva, att vad sålunda är stadgat

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag.)

ej skall äga tillämpning i fråga om viss socken eller att två eller flera socknar må förenas till en brandrote.

Konungens befallningshavande äge ock att, efter inhämtat yttrande av kommunalstämman, besluta, att socken skall utgöra mer än en brandrote och huru i sådant fall socknen skall till brandrotar indelas.

Stads icke planlagda område så ock dylikt område inom köping, som utgör egen kommun, skall, där Konungens befallningshavande, efter vederbörandes hörande, finna skäligt så förordna, utgöra en eller flera brandrotar.

6 §.

För varje brandrote skall finnas en brandfogde, som för tre år väljes å landet av kommunalstämman och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga. Om valet skall Konungens befallningshavande genast underrättas; och ankomme det på nämnda myndighet att pröva den valdes lämplighet för uppdraget.

Finner Konungens befallningshavande den valde icke lämplig, förordne Konungens befallningshavande om nytt val.

Äro två eller flera socknar förenade till en brandrote och enas de icke i valet av brandfogde, äge Konungens befallningshavande utse den av de valda, som finnes därtill lämpligast.

Konungens befallningshavande skall tillse, att brandfogdebefattning varder i stadgad ordning tillsatt, samt äge vid uppkommen ledighet förordna lämplig person att uppehålla befattningen, intill dess brandfogde varder vald och godkänd.

6 §.

För varje brandrote skall finnas en brandfogde, som för tre år väljes å landet av kommunalstämman och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga. Om valet skall Konungens befallningshavande genast underrättas; och ankomme det på nämnda myndighet att pröva den valdes lämplighet för uppdraget.

Finner Konungens befallningshavande den valde icke lämplig, förordne Konungens befallningshavande om nytt val.

Äro två eller flera socknar förenade till en brandrote och enas de icke i valet av brandfogde, äge Konungens befallningshavande utse den av de valda, som finnes därtill lämpligast.

Konungens befallningshavande skall tillse, att brandfogdebefattning varder i stadgad ordning tillsatt, samt äge vid uppkommen ledighet förordna lämplig person att uppehålla befattningen, intill dess brandfogde varder vald och godkänd.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Befinnes brandfogde under tjänstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, äge Konungens befallningshavande skilja honom från densamma.

Befinnes brandfogde under tjänstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, äge Konungens befallningshavande skilja honom från densamma.

För brandfogde skall utses en suppleant; och gälle i fråga om denne, vad ovan är stadgat om brandfogde.

7 §.

Brandfogde åligger: att vaka över att de till förekommande av skogseld meddelade bestämmelser varda noggrannt iakttagna; att vid skogseld eller överhängande fara därför skyndsamt begiva sig till brandstället och, där sådant icke tillkommer annan, ordna och leda släckningsarbetet; samt att till laga beivran anmäla brott mot denna lag.

8 §.

Skyldig att deltaga i släckning av skogseld vare envar i trakten, å landet eller i stad, bosatt arbetsför man, som fyllt aderton men icke sextio år.

9 §.

Uppkommer skogseld eller är överhängande fara därför för handen och kan ej den, som varsnar elden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka elden eller undanröja faran, vare han skyldig dels att, om släckningsskyldiga veterligen uppehålla sig i närheten av brandstället, genast giva dem underrättelse, dels att, så fort ske kan, underrätta brandfogden eller ock närmast boende kronobetjänt eller vid skogsstaten anställd person.

Har brandfogde eller kronobetjänt eller vid skogsstaten anställd person erhållit kunskap om skogseld eller överhängande fara därför, skall han ofördröjligen sammankalla nödigt manskap för eldens släckning. För sådant ändamål utfärdad kallelse skall av envar utan dröjsmål fortskaffas.

Envar släckningsskyldig vare efter kallelse pliktig att, försedd med tillgängliga släckningsredskap, genast begiva sig till brandstället och deltaga i släckningsarbetet. Befinner släckningsskyldig sig i närheten av brand-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

stället, skall han, så snart han fått kunskap om branden, utan kallelse skynda dit och taga del i nämnda arbete.

Den, som utövar befälet vid brandstället, skall i mån av behov ytterligare tillkalla släckningsskyldiga.

Har elden tagit sådan omfattning, att släckningsmanskap i större antal erfordras, begäre befälhavaren hos Konungens befallningshavande militärhandräckning.

10 §.

Vid brandstället skall befälet utövas av brandfogden eller, om han ej är tillstädes, av kronobetjänt; dock att, där elden antänt eller hotar att antända allmän skog, vederbörande jägmästare skall, då han kommer tillstädes, övertaga befälet. Har elden tagit större omfattning, äge Konungens befallningshavande förordna befälhavare.

11 §.

För hämmande av skogseld må släckningsmanskap fälla träd, anlägga moteld, undanskaffa hägnad eller vidtaga andra dylika för ändamålets vinnande nödiga åtgärder; dock att, där befälhavaren är tillstädes, hans föreskrift först skall inhämtas.

12 §.

Ej må någon av släckningsmanskapet utan giltigt skäl lämna brandstället, förrän han erhållit hemlov.

Befälhavaren äge *förordna* en eller flera släckningsskyldiga att, sedan elden dämpats, hålla vakt vid brandstället, till dess släckningen är fullbordad.

12 §.

Ej må någon av släckningsmanskapet utan giltigt skäl lämna brandstället, förrän han erhållit hemlov.

Befälhavaren, äge, *där så erfordras, ålägga* en eller flera släckningsskyldiga att, sedan elden dämpats, hålla vakt vid brandstället, till dess släckningen är fullbordad.

13 §.

Såsom giltigt skäl att utebliva eller avlägsna sig från brandställe gälle, om någon icke utan fara för hälsan eller utan eftersättande av viktiga göromål, som icke tåla uppskov, kan infinna sig eller kvarstanna eller om ledighet härför vägrats honom av arbetsgivare eller arbetsledare.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Den, som är i annans tjänst eller arbete anställd, må ej av arbetsgivaren eller arbetsledaren förvägras den ledighet, som för släckning av skogseld må ifrågakomma och som kan utan synnerlig olägenhet medgivas.

14 §.

Finnas utöver vad denna lag innehåller ordningsföreskrifter till förekommande eller släckning av skogseld erforderliga, äge å landet kommunalstämma och i stad stadsfullmäktige eller, om sådana ej finnas, allmän rådstuga därom besluta; och må i ordningsföreskrifterna för överträdelse av desamma stadgas viten av en till och med ett hundra kronor.

15 §.

Brandfogde äge, därest å landet kommunalstämma eller i stad stadsfullmäktige eller, om sådana ej finnas, allmän rådstuga sådant beslutar, att av kommunens medel åtnjuta arvode för uppdraget till belopp, som prövas skäligt.

16 §.

Beslut, varom i 14 eller 15 § förmåles, blive ej giltigt, med mindre det av Konungens befallningshavande godkännes.

Underställes beslut Konungens befallningshavandes prövning, skall det antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därför uppgivas.

Över vägrad fastställelse äge å landet kommunalstämma och i stad stadsfullmäktige eller, om sådana ej finnas, allmän rådstuga föra klagan hos Konungen.

Har beslut fastställts, lände det utan hinder av besvär till efterrättelse, till dess annat vederbörligen förordnas.

17 §.

Den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av skogseld, må tillerkännas ersättning för skada till följd av arbetet. Har detta varit mycket betungande eller

17 §.

Den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av skogseld, må kunna, efter ty skäligt prövas, av statsmedel bekomma ersättning eller särskild belöning där-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

föreligga eljest särskilda omständigheter, må även ersättning eller särskild belöning för arbetet honom tilldelas. Brandfogden eller annan, som utövat befälet vid brandstället, äge till Konungens befallningshavande avgiva förslag rörande tilldelande av ersättning eller belöning; har framställning därom inkommit till honom, skall han med eget yttrande överlämna ärendet till Konungens befallningshavande.

Konungens befallningshavande pröve förslag eller framställning, som nu sagts, och utanordne till vederbörande dem tillerkända belopp. *Kostnaden skall bestridas av statsmedel, i den mån ej andra medel anslås för ändamålet.*

Klagan över Konungens befallningshavandes beslut må ej föras.

18 §.

Bryter någon mot vad i 1, 2, 3 eller 4 § finnes stadgat, vare förfallen till böter från och med fem till och med två hundra kronor.

Till samma ansvar vare brandfogde förfallen, där han är försumlig i fullgörandet av sina åligganden.

Den, som ej ställer sig till efter rättelse vad i 9 § första eller tredje

för ävensom ersättning för skada till följd av arbetet. Brandfogden eller annan, som utövat befälet vid brandstället, äge till Konungens befallningshavande avgiva förslag rörande tilldelande av ersättning eller belöning; har framställning därom inkommit till honom, skall han med eget yttrande överlämna ärendet till Konungens befallningshavande.

Konungens befallningshavande pröve förslag eller framställning, som nu sagts, och utanordne till vederbörande dem tillerkända belopp.

Klagan över Konungens befallningshavandes beslut må ej föras.

Utöver den ersättning, som må utgå av statsmedel, äge å landet kommunalstämma och i stad stadsfullmäktige eller, om sådana ej finnas, allmän rådstuga att av kommunens medel bevilja ersättning för verksamhet eller skada, som ovan sägs, där grunder för tilldelande av sådan ersättning blivit angivna i ordningsföreskrifter, som enligt 14 § meddelats.

18 §.

Bryter någon mot vad i 1, 2, 3 eller 4 § finnes stadgat, vare förfallen till böter från och med fem till och med två hundra kronor.

Till samma ansvar vare brandfogde förfallen, där han är försumlig i fullgörandet av sina åligganden.

Den, som ej ställer sig till efter rättelse vad i 9 § första eller tredje

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

stycket föreskrives eller vad i andra stycket av samma § stadgas om kallelse fortskaffande eller bestämmelsen i 12 § första stycket eller *förordnande*, som givits enligt andra stycket i sistnämnda §, så ock släckningsskyldig, som ej åtlyder vad befälhavaren i eller för släckningsarbetet befäller, straffes med böter från och med fem till och med ett hundra kronor.

Har den, som är i annans tjänst eller arbete, uteblivit från brandställe, till följd därav att arbetsgivare eller arbetsledare i strid mot föreskriften i 13 § andra stycket vägrat honom ledighet, eller har han av sådan anledning avlägsnat sig från brandstället, förrän han erhållit hemlov, vare arbetsgivaren eller arbetsledaren förfallen till samma ansvar som i tredje stycket av denna § sägs.

Till böter enligt denna lag eller till vite enligt ordningsföreskrift, som meddelats enligt 14 §, må icke dömas, om förseelsen är enligt allmänna strafflagen belagd med strängare straff.

stycket föreskrives eller vad i andra stycket av samma § stadgas om kallelse fortskaffande eller bestämmelsen i 12 § första stycket eller *åläggande*, som givits enligt andra stycket i sistnämnda §, så ock släckningsskyldig, som ej åtlyder vad befälhavaren i eller för släckningsarbetet befäller, straffes med böter från och med fem till och med ett hundra kronor.

Har den, som är i annans tjänst eller arbete, uteblivit från brandställe, till följd därav att arbetsgivare eller arbetsledare i strid mot föreskriften i 13 § andra stycket vägrat honom ledighet, eller har han av sådan anledning avlägsnat sig från brandstället, förrän han erhållit hemlov, vare arbetsgivaren eller arbetsledaren förfallen till samma ansvar som i tredje stycket av denna § sägs.

Till böter enligt denna lag eller till vite enligt ordningsföreskrift, som meddelats enligt 14 §, må icke dömas, om förseelsen är enligt allmänna strafflagen belagd med strängare straff.

19 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelse mot denna lag eller mot ordningsföreskrift, som enligt 14 § meddelats. Jägmästare äge ock att sådan förseelse åtala.

20 §.

Böter och viten, vilka ådömas efter denna lag eller ordningsföreskrift, som enligt 14 § meddelats, skola tillfalla kronan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Saknas tillgång till böternas eller vitenas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1915.

2:o) att riksdagen, i anledning av förevarande proposition, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och på vad sätt särskilda lagbestämmelser må kunna meddelas till förebyggande av faran för skogseld genom antändning i följd av järnvägs drift, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning må föranleda.

Stockholm den 6 augusti 1914.

På det sammansatta utskottets vägnar:

G. LAGERBJELKE.

Reservation

av herrar greve *Lagerbjelke* och friherre *Silfverschiöld*, vilka ansett, att utskottet i fråga om 17 § bort hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat.
